

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح الحاق یک تبصره به ماده (۵) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس»

مشخصات طرح

مقدمه

دوره نهم - سال اول

شماره ثبت:

۱۲۷

شماره چاپ:

۱۷۰

تاریخ چاپ:

۱۳۹۱/۵/۱۷

طرح الحاق یک تبصره به ماده (۵) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس با هدف حفظ شأن، منزلت و اقتدار مجلس شورای اسلامی و برای ایجاد محدودیت برای برخی فعالیت‌های خبرنگاران ارائه شده است.

براساس ماده (۵) آیین‌نامه داخلی مجلس، خبرنگاران می‌توانند شاهد جلسات علنی مجلس باشند ولی باید «در تمام مدت جلسه ساکت باشند و از هرگونه بی‌نظمی خودداری کنند». در غیر این صورت با دستور رئیس جلسه باید جلسه را ترک کنند.

طرح ارائه شده درصدد است محدودیت دیگری را برای تصویربرداران و عکاسان ایجاد نماید که براساس آن تصویربرداری صرفاً در پانزده دقیقه ابتدایی جلسات مجلس صورت گیرد و پس از این مدت، این اعمال ممنوع گردد. البته طراحان این طرح، عکاسان و تصویربرداران صداوسیما و مجلس را از این قاعده مستثنا نموده‌اند.

بررسی مفاد طرح

در ابتدا توجه به نکات زیر ضروری به نظر می‌رسد:

۱. براساس اصل شصت و نهم قانون اساسی «مذاکرات مجلس شورای اسلامی باید علنی باشد و گزارش کامل آن از طریق رادیو و روزنامه رسمی برای اطلاع عموم منتشر شود. در شرایط اضطراری، در صورتی که رعایت امنیت کشور ایجاب کند، به تقاضای رئیس‌جمهور یا یکی از وزرا یا ده نفر از نمایندگان، جلسه غیرعلنی تشکیل می‌شود». براساس این لازم است مذاکرات مجلس به صورت علنی برگزار شود. علنی بودن مذاکرات عرفاً به این معناست که اشخاص بتوانند در جلسات حضور یابند و از نزدیک شاهد روند مذاکرات باشند. قابل ذکر است که مساوی دانستن «علنی بودن مذاکرات» با «انتشار گزارش جلسات از طریق رادیو و روزنامه رسمی» صحیح به نظر نمی‌رسد. چراکه اولاً در اصل شصت و نهم قانون اساسی به هریک از دو امر مذکور به صورت جداگانه تأکید شده است و ثانیاً معنای عرفی هریک از دو امر مذکور با دیگری متفاوت است. هرچند می‌توان انتشار کامل جلسات در رادیو و روزنامه رسمی را بخشی از معنای علنی بودن مذاکرات دانست ولی به هیچ وجه نمی‌توان این دو را مساوی یکدیگر تلقی کرد. برخی از مصادیق دیگری که در معنای «علنی بودن مذاکرات» می‌توان به آن اشاره کرد از این قرارند: حضور اشخاص در مجلس و مشاهده روند مذاکرات، حضور خبرنگاران برای کسب اخبار و اطلاعات، حضور عکاسان و فیلمبرداران و انجام وظیفه توسط آنان.

۲. اصل شصت و نهم قانون اساسی این امکان را فراهم ساخته که در موارد ضروری که امنیت کشور اقتضا می‌کند، جلسات غیرعلنی تشکیل شود. مذاکرات و گزارش این جلسات پس از رفع حالت اضطراری منتشر خواهد شد.

۳. به نظر می‌رسد ماده (۵) آیین‌نامه داخلی بر همین اساس تدوین شده و مقدمات حضور افراد در جلسات مجلس را فراهم نموده است، البته به دلیل محدودیت‌های مکانی و امنیتی، ورود افراد جهت مشاهده جلسات منوط به داشتن کارت مخصوص شده است. خبرنگاران نیز بر همین اساس و جهت انعکاس اخبار مجلس با اخذ کارت مخصوص، حق ورود به مجلس را دارا می‌باشند.

نام دفاتر:

مطالعات فرهنگی

مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۷۰۱۲۵۱۸

تاریخ انتشار:

۱۳۹۱/۵/۲۳

۴. محدودیتی که طبق ماده (۵) آیین‌نامه داخلی مجلس در مورد خبرنگاران و تماشاچیان مقرر شده و منطقی نیز می‌باشد، لزوم سکوت و حفظ نظم در تمامی مدت جلسه است. ضمانت اجرای این امر نیز اخراج از جلسه خواهد بود. ضمن اینکه طبق ماده (۵) آیین‌نامه داخلی مجلس، در صورتی که عمل خبرنگاران و یا تماشاچیان مستوجب تعقیب کیفری باشد، شخص مزبور توقیف و تحویل مراجع صالحه خواهد شد.

براساس طرح ارائه شده از سوی جمعی از نمایندگان محترم، عکاسان و فیلمبرداران صرفاً حق عکسبرداری و فیلمبرداری از پانزده دقیقه ابتدایی جلسات علنی را دارا هستند. دلیلی که برای این امر ارائه شده، این است که برخی از افراد مذکور اقدام به «تصویربرداری از زوایای خاص» مجلس می‌نمایند که گاه با «هدف تخریب چهره نمایندگان و مجلس» صورت می‌گیرد. در این مورد نکات زیر نیازمند توجه است:

۱. اصولاً وظیفه خبرنگاران اعم از کسانی که اخبار را به صورت مکتوب و یا از طریق صدا یا تصویر منتقل می‌کنند، این است که زوایای مختلف اخبار را به مخاطبان خویش منعکس نمایند، البته این امر به معنای نشر اکاذیب نیست، بلکه مقصود این است که خبرنگاران به عنوان چشم و گوش جامعه، موظفند زوایای مختلف اخبار را به درستی انعکاس دهند.

۲. برخی از خبرنگاران از وظیفه حرفه‌ای خویش تخطی و تجاوز نموده و برخلاف قوانین، اخلاق و وظیفه حرفه‌ای خویش اقدام به نشر مطالب و مواردی می‌نمایند که صحت ندارد. نحوه برخورد با این قبیل افراد در قانون مطبوعات مقرر شده است. عمل برخی از خبرنگاران که در مقدمه توجیهی طرح مطرح شده و در بالا نیز به آن اشاره شد، در صورتی که مشمول موارد مذکور در مواد (۶) و (۷) قانون مطبوعات باشد، می‌تواند براساس قانون مطبوعات پیگیری شود والا موجبی برای مقابله با آن وجود ندارد.

۳. پرسشی که در اینجا قابل طرح بوده و به نظر می‌رسد پاسخ آن منفی است، این است که آیا با محدودیت مقرر شده در طرح پیشنهادی، دغدغه نمایندگان طرح برطرف می‌شود؟ چنین امری بعید به نظر می‌رسد. چراکه «زوایای خاص» مد نظر نمایندگان محترم، در طول مدت جلسات وجود دارد که البته مقدار آن متفاوت است.

۴. در این طرح، تصویربرداران صداوسیما و مجلس از حکم مذکور مستثنا شده‌اند، البته دلیل این امر مشخص نیست. چراکه تفاوتی بین این تصویربرداران و سایر تصویربرداران وجود ندارد و این افراد نیز در موارد مختلف به «زوایای خاص» پرداخته‌اند. گزارش‌های مختلفی که از تلویزیون پخش شده و اعتراض برخی از نمایندگان را به دنبال داشته، گویای این امر می‌باشد. لذا می‌توان این امر (تبعیض قائل شدن بین خبرنگاران بدون دلیل موجه) را مغایر با بند «۹» اصل سوم قانون اساسی مبنی بر لزوم «رفع تبعیضات ناروا» قلمداد نمود.

۵. قابل ذکر است که اصل این امر (منع خبرنگاران از انجام وظیفه خویش در مجلس) نیز با اصل شصت و نهم قانون اساسی مبنی بر لزوم علنی بودن مذاکرات مغایر می‌باشد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

براساس اصل شصت و نهم قانون اساسی ضروری است مذاکرات مجلس به صورت علنی انجام پذیرد. یکی از مصادیق علنی بودن مذاکرات، حضور خبرنگاران در جلسات و انعکاس اخبار توسط ایشان است. لذا نمی‌توان ممنوعیت و یا محدودیتی در این مورد ایجاد نمود. تبعیض بین خبرنگاران بدون داشتن دلیل و ضابطه مشخص نیز با بند «۹» از اصل سوم قانون اساسی مبنی بر لزوم رفع تبعیضات ناروا مغایر است.

در صورتی که خبرنگاری برخلاف تعهدات قانونی و حرفه‌ای خویش عمل نماید، براساس قانون مطبوعات می‌توان این امر را پیگیری کرد. ضمن اینکه راهکار پیش‌بینی شده در طرح ارائه شده توسط برخی از نمایندگان محترم، نه تنها نمی‌تواند وافی به مقصود ایشان باشد، بلکه می‌تواند موجب متهم شدن مجلس به عدم سعه صدر شده و البته با مغایرت‌های مذکور با قانون اساسی نیز مواجه گردد.